

Дисципліна «Світова музична література»

(II курс, I семестр). 2020/2021 н. р.

Спеціальність: «Музичне мистецтво».

Спеціалізація: «Сольний спів» (ПІДГОТОВЧИЙ ФАКУЛЬТЕТ)

Викладач – кандидат мистецтвознавства, в.о. доцента Артем'єва В. Б.

Теми для опрацювання

Історичне значення творчості М. Глінки. Опери «Життя за царя (Іван Сусанін)», «Руслан і Людмила» – особливості сюжету та музичної драматургії.

М. І. Глінка як засновник російської композиторської школи. Роль Глінки у формуванні основних жанрів російської музики. Джерела формування індивідуального стилю Глінки. Поєднання романтичної сутності естетики композитора з класицистськими рисами.

Оперна творчість Глінки. Жанрова специфіка опер, характеристика образних сфер, відмінності у драматургічних рішеннях. Історія створення та подальша сценічна доля опери «Життя за царя (Іван Сусанін)». Музична характеристика головних героїв опери. Контрастне втілення національних російської та польської сфер. Особливості сюжету та драматургії опери «Руслан і Людмила». Риси епічної драматургії в творі. Музичне втілення головних образів опери. Значення опер Глінки для розвитку російської музики.

ЛІТЕРАТУРА

Вызго-Иванова И. М. Опера М. И. Глинки «Руслан и Людмила» : к 200-летию со дня рождения композитора / И. М. Вызго-Иванова. – СПб. : Астерион, 2004. – 261 с.

Левашева О. Михаил Иванович Глинка. Кн. 1 / О. Левашева. – М. : Музыка, 1987. – 382 с.

Левашева О. Михаил Иванович Глинка. Кн. 2 / О. Левашева. – М. : Музыка, 1987. – 350 с.

Майбурова Е. Основные черты эпического жанра в опере Глинки «Руслан и Людмила» / Е. Майбурова // Украинское музыкознание. – Вып. 2. – К., 1966. – С. 216-246.

Ручьевская Е. «Руслан» Глинки, «Тристан» Вагнера, «Снегурочка» Римского-Корсакова : Стыль. Драматургия. Слово и музыка / Е. Ручьевская. – СПб, 2002. – 395 с.

Діяльність творчого об'єднання «Могучая кучка» та сутність їх мистецьких ідей.

Історико-культурні обставини виникнення та склад творчого об'єднання «Могучая кучка». Тематика творчості, художні принципи композиторів. Роль М. Балакірева та В. Стасова в об'єднанні. Творча доля М. Балакірева. Роль інших композиторів у діяльності гуртка. Зв'язок з ідеями народності, реалізму. Ставлення до фольклору та втілення фольклорної інтонаційності та образності у творчості композиторів «Могучої кучки» у сферах драматургії, форми, музично-виразових засобів. Ставлення до професійної музичної освіти та академізму. Розвиток традицій «Могучої кучки» Беляєвським гуртком та російськими композиторами наступних поколінь. Значення діяльності об'єднання «Могучая кучка» для російської та світової музичної культури.

ЛІТЕРАТУРА

Гордеева Е. Композиторы «Могучей кучки» / Е. Гордеева. – М. : Музыка, 1986. – 285 с.

Композиторы "Могучей кучки" о народной музыке / Сост. Гордеева Е. М. – М. : МУЗГИЗ, 1957. – 248 с.

Композиторы "Могучей кучки" об опере. Избранные отрывки из писем, воспоминаний и критических статей / Сост. Гордеева Е. М. – М. : МУЗГИЗ, 1955. – 408 с.

Композиторы "Могучей кучки" о программной музыке / Сост. Гордеева Е. М. – М. : МУЗГИЗ, 1956. – 188 с.

Мусоргський. Опера «Борис Годунов». Пісні.

Новаторська сутність творчості Мусоргського. Оригінальність особистості композитора. Незвичність тематики та образності у творчості Мусоргського. Жанрові пріоритети, домінування принципу програмності.

Опера «Борис Годунов»: історія створення та подальша сценічна доля, роль С. Дягілева та Ф. Шаляпіна у популяризації твору. Першоджерела сюжету, відмінності між редакціями, музична характеристика дійових осіб (з урахуванням редакцій). Психологічна багатогранність образу Бориса. Розкриття народних образів. Специфіка інтонаційного втілення національних сфер в опері. Особливості драматургії твору. Риси історичної драми.

Жанрове та образно-тематичне розмаїття камерно-вокальної творчості композитора. Літературні пріоритети. Новації у трактовці жанру, формотворенні, інтонаційній мові. Яскрава індивідуальність камерно-вокальних циклів Мусоргського.

ЛІТЕРАТУРА

Акулов Е. А. Три Бориса. Сравнительный музыкально-драматургический анализ партитур оперы «Борис Годунов» М. Мусоргского, Н. Римского-Корсакова, Д. Шостаковича / Е. А. Акулов. – М. : Март, 1997. – 328 с.

Дурандина Е. Е. Вокальное творчество Мусоргского : Исследование / Е. Е. Дурандина. – М. : Музыка, 1985. – 200 с.

Соломонова О. Режисерсько-драматургічна функція риторичної фігури *catabasis* в опері «Борис Годунов» Модеста Мусоргського / О. Соломонова // Часопис НМАУ ім. П.І. Чайковського. – № 3 (16). – К., 2012. – С. 90-99.

Фрид Э. Мусоргский. Проблемы творчества / Э. Фрид. – Л., 1981. – 181 с.

Фролов С. «Славения» в опере Мусоргского «Борис Годунов» / С. Фролов // Келдышевский сборник. Музыкально-исторические чтения памяти Ю. В. Келдыша. – М. : ГИИ, 1999. – С. 133–142.

Ширина Р. К. Оперная драматургия Мусоргского / Р. К. Ширина. – М. : Музыка, 1981. – 284 с.

Шлифштейн С. Мусоргский. Художник, время, судьба / С. Шлифштейн. – Л., 1975. – 335 с.

О. Бородин. Опера "Князь Игорь". Пісні і романси.

Оригінальність творчої постаті О. Бородіна. Два напрямки його діяльності. Специфіка творчого становлення композитора, роль у цьому процесі М. Балакірева та М. Римського-Корсакова. Відносно невелика творча спадщина, улюблені жанри творчості.

Історія написання опери «Князь Игорь», проблема незавершеності твору, роль М. Римського-Корсакова та О. Глазунова в остаточному формуванні твору. Сюжетні джерела, жанрові риси, розвиток традицій М. Глінки в опері. Образна та музична характеристика основних дійових осіб. Особливості музичної драматургії твору, риси епічної драматургії.

Жанрове та образно-тематичне розмаїття камерно-вокальної творчості композитора. Літературні пріоритети. Новації у трактуванні жанру, формотворенні, музично-виразових засобах.

ЛІТЕРАТУРА

А. П. Бородин в воспоминаниях современников / Сост. А. Зорина. – М. : Музыка, 1985. – 288 с.

Головинский Г. Л. «Князь Игорь» А. Бородина / Г. Л. Головинский. – М. : Государственное музыкальное издательство, 1962. – 85 с.

Гордеева Е. Композиторы «Могучей кучки» / Е. Гордеева. – М. : Музыка, 1986. – 285 с.

Зорина А. Г. Александр Порфирьевич Бородин (1833—1887) / А. Г. Зорина. – М. : Музыка, 1987. – 192 с.

Сохор А. Александр Порфирьевич Бородин / А. Сохор. – М.-Л., 1965. – 822 с.

Оперна творчість М. Римського-Корсакова. Опера "Снігуронька".

Загальна характеристика творчості М. Римського-Корсакова. Розмах діяльності. Роль Римського-Корсакова у «Могучій кучці» та Беляєвському гуртку. Еволюція основних засад творчості композитора, зміни, що відбулися на межі століть. Оперна творчість Римського-Корсакова як центральна частина його спадщини – розмаїття тематики, жанрових моделей.

Весняна казка «Снігуронька»: історія створення, казково-міфологічні мотиви сюжету. Еволюція образу центральної героїні опери, її музична характеристика. Образна та музична характеристика інших дійових осіб. Специфіка драматургії опери: протиставлення фантастичних і народних образів, значення інтонаційного комплексу Снігуроньки.

ЛІТЕРАТУРА

Гозенпуд А. Н. А. Римский-Корсаков: темы и идеи его оперного творчества / А. Гозенпуд. – М. : Гос. музыкальное изд-во, 1957. – 185 с.

Гозенпуд А. Русский оперный театр XIX века / А. Гозенпуд. – Л. : Музыка, 1973. – 336 с.

Кремлев Ю. Эстетика природы в творчестве Н. А. Римского-Корсакова / Ю. Кремлев. – М. : Музгиз, 1962. – 110 с.

Ручьевская Е. «Руслан» Глинки, «Тристан» Вагнера, «Снегурочка» Римского-Корсакова : Стилль. Драматургия. Слово и музыка / Е. Ручьевская. – СПб, 2002. – 395 с.

Оперы Римского-Корсакова. Путеводитель / [авт. текста В. Цендровский]. – М. : Музыка, 1976. – 476 с.

П. Чайковський. Оперы "Євгеній Онегін", "Пікова дама".

Творчий портрет П. Чайковського, сфери діяльності композитора. Рівноцінно високе значення різних жанрів у спадщині Чайковського. Лірико-психологічна образність як стрижнева в естетиці митця. Взаємовідносини Чайковського з членами «Могучої кучки» – розходження та спільності у творчих поглядах.

Оперна творчість Чайковського як найбільш досконалий прояв романтичної лірико-психологічної сутності естетики композитора. Майстерність оперної драматургії в операх «Євгеній Онегін» та «Пікова дама», симфонізація оперного жанру.

Опера «Євгеній Онегін»: історія створення, літературне першоджерело, перенесення акцентів у інтерпретації образів головних героїв, образ Тетяни як центральний у творі. Структура опери, роль окремої картини у драматургії. Особливості інтонаційної мови, значення романсової інтонаційності. Музична характеристика головних дійових осіб.

Опера «Пікова дама»: романтична сутність сюжету, наскрізність драматургії, важлива роль оркестру (інтонаційно-тематичні арки, лейтмотиви, оркестрові епізоди та емоційно-психологічна наповненість оркестрового супроводу, важлива драматургічна функція окремих оркестрових груп, значення оркестрової інтродукції в інтонаційно-тематичній драматургії опери). Музичні характеристики головних персонажів опери. Кульмінаційні епізоди, драматичні та трагічні розв'язки сюжетних ліній головних персонажів.

ЛІТЕРАТУРА

Альшванг А. А. П. И. Чайковский. Изд. 3-е / А. А. Альшванг. – М. : Музыка, 1970. – 816 с.

Асафьев Б. О музыке Чайковского / Б. Асафьев. – Л.: Музыка, 1972. – 374 с.

Асафьев Б. В. "Евгений Онегин". Лирические сцены П.И.Чайковского: опыт интонационного анализа стиля и музыкальной драматургии / Б. В. Асафьев. – М.,Л. : Музгиз, 1944. – 89 с.

Астафьева О. В. Театральные строфы «Евгения Онегина»: к вопросу о комментариях и интерпретациях / О. В. Астафьева // Пушкин: Исследования и материалы. – СПб. : Наука, 2003. – Т. XVI – XVII. – С.251–258.

Бонфельд М. Ш. Проблема двуязычия в опере П.И. Чайковского «Пиковая дама» / М.Ш. Бонфельд // П. И. Чайковский и русская литература [сост.: Б. Я. Аншаков, П. Е. Вайдман]. – Ижевск: Удмуртия, 1980. – С. 178–188.

Гозенпуд А. Русский оперный театр XIX века / А. Гозенпуд. – Л. : Музыка, 1973. – 336 с.

Протопопов В. В, Туманина Н. В. Оперное творчество Чайковского / В. В. Протопопов, Н. В. Туманина. – М. : Изд-во Акад. наук, 1957. – 370 с.